

---

## CASE REPORT / OLGU SUNUMU

---

### Metamfetamin Bağımlısı Bir Olgunun Yedam Modeli İle Tedavisi ve Takibi

Rümeysa BİÇER<sup>1</sup>, Kültegin ÖGEL<sup>2</sup>

---

**Özet:** Bu olgu metamfetamin kullanım bozukluğu olan bir ergene YEDAM modeli kapsamında uygulanan tedavi ve takip görüşmelerini içermektedir. Y.A. ve ailesiyle haftada bir kez olmak üzere toplam 20 görüşme gerçekleştirilmiştir. Olgunun tedavi süreci değişim, dönüşüm ve gelişim olarak üç aşamada sürdürülürken aile ile ebeveynlik tutum ve becerileri geliştirme, aile içi iletişimi güçlendirme çalışmaları yapılmıştır. Y.A. temiz kalmayı sürdürüyor, görüşmelere başlanmasından 3 ay sonra yarı zamanlı bir işte çalışmaya başladı, açık öğretim kaydı yaptırdı ve öğrenimine devam ediyor, madde kullanmayan arkadaşlar edindi ve yaşama katılımı arttı. Ailesiyle yaşadığı sorunlar azaldı. 6. ayın sonunda Y.A.'nın hayatındaki yeni dengelerle görüşme süreci devam etmektedir.

**Anahtar Kelimeler:** Bağımlılık, Ergen, Metamfetamin, YEDAM

#### Treatment And Follow-Up Of A Methamphetamine Addicted Case With Yedam Model

**Abstract:** This phenomenon includes treatment and follow-up interviews with an adolescent with methamphetamine using disorder within the scope of YEDAM model. In total, 20 interviews were conducted with Y.A. and her family once a week. While the phenomenon of the treatment process of the case was carried out in three stages as change, transformation and development, parenting attitudes and skills development, strengthening family communication studies were conducted with the family. Y.A. remains clean. Three months after the start of the interviews, she started working part-time. Y.A. enrolled in open education and is continuing her education. Y.A. made friends who do not use narcotics. Her participation in life increased and problems with his family decreased. In the end of the 6th month, the negotiation process has continued with the new balances in Y.A.'s life.

**Keywords:** Addiction, Adolescent, Methamphetamine, YEDAM

---

<sup>1</sup>Psk. Yeşilay Danışmanlık Merkezi

<sup>2</sup>Prof. Dr, Moodist Psikiyatri ve Nöroloji Hastanesi

Address of correspondence/Yazışma adresi: Psk., Rümeysa Biçer, Yeşilay Danışmanlık Merkezi (YEDAM), E-mail: rumeysa.bicer@yesilay.org.tr

**Date of Received/Geliş Tarihi:** 27.10.2019, **Date of Revision/Düzeltilme Tarihi:** 02.11.2019, **Date of Acceptance/Kabul Tarihi:** 06.11.2019

**Citing/ Referans Gösterimi:** Biçer, R., Ögel, K. (2019). Metamfetamin Bağımlısı Bir Olgunun Yedam Modeli İle Tedavisi ve Takibi. *Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi, 1(Özel Sayı.1): 63-65* doi:10.35365/ctjpp.19.special1.18

## Giriş

Metamfetamin, Merkezi Sinir Sistemi (MSS) üzerine uyarıcı etkisi olan, ağızdan alınabilen, burundan çekilebilen ve damar yolundan kullanılabilen sentetik bir maddedir (Öztürk ve ark, 2019). Metamfetamin akut komplikasyonları, uzun dönem nörotoksitesitesi ve yüksek bağımlılık potansiyeli nedeniyle diğer uyarıcılardan daha tehlikeli görülmektedir. Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi (EMCDDA) metamfetaminin, ağır olumsuz etkileri nedeniyle, düşük prevalans hızlarında dahi, halk sağlığına zararının önemli boyutta olduğunu değerlendirmektedir (Evren & Bozkurt, 2018). Metamfetamin kullanım bozukluğu tedavisi için onaylanmış bir ilaç bulunmamasıyla birlikte psikososyal müdahalelere ek olarak farmakoterapi önerilmektedir (Karilia ve ark., 2010).

Bu olgu sunumunda Şanlıurfa Yeşilay Danışmanlık Merkezi'ne (YEDAM) ailesiyle birlikte başvuru yapan 17 yaşındaki kadın metamfetamin bağımlısı Y.A.' ya uygulanan tedavi ve takip rapor edilmiştir.

YEDAM, alkol ve madde bağımlısı olan bireylere, ücretsiz olarak ayakta psikolojik ve sosyal destek hizmeti veren bir merkezdir. Bu merkezlerde uygulanan tedavi programının kapsamında haftalık bireysel psikoterapi görüşmeleri, ödev uygulamaları, aile görüşmeleri ve psiko eğitim grup uygulamaları bulunmaktadır. Bu bağlamda öncelikle danışanın aktif katılımının sağlandığı değerlendirme çalışması yapılarak bireysel risk ve ihtiyaç alanları saptanır ve bunlara yönelik müdahale uygulamaları planlanır (Şimşek ve ark, 2019).

Şimşek ve ark. tedaviye katılım, tedaviyi sürdürme, ayıklık, danışan memnuniyeti ve motivasyon değişkenlerini inceleyerek yaptıkları çalışma sonucunda YEDAM modelinin etkili olduğunu ortaya koymuşlardır (Şimşek ve ark, 2019). Olgu ile görüşmeler bu model kapsamında gerçekleştirilmiştir.

Olgu ile ilgili veriler, YEDAM merkezlerinde kullanılan YEDAMSOFT ile bu yazılım sistemi içinde yer alan Bağımlılık Profil İndeksi (BAPİ) ve Bağımlılık Seyir İndeksi (BASİ) aracılığıyla toplanmıştır.

Bağımlılık Profil İndeksi (BAPİ) 37 sorudan ve 5 alt ölçekten oluşan bir öz bildirim ölçeğidir. Alt ölçekler, madde kullanım özelliklerini, bağımlılık tanı ölçütlerini, madde kullanımının kişinin yaşamına etkisini, madde kullanımı için şiddetli isteği (craving) ve madde kullanımını bırakma motivasyonunu ölçmektedir (Ögel ve ark, 2012). Olgu ile yapılan ilk görüşmede uygulanmıştır.

Bağımlılık Seyir İndeksi (BASİ) soruları gözlemci formu olarak düzenlenmiş ve izlem sırasında gözlemci tarafından doldurulması planlanmış bir ölçektir. Ölçeğin soruları alkol-madde kullanım miktarı, alkol-madde kullanım sıklığı, bırakma motivasyonu, alkol-madde kullanım isteği, aile ilişkileri, çalışma/ eğitim durumu, yaşama katılım, ruhsal ve fiziksel durum ile tedavi uyumunu değerlendirmektedir (Şimşek ve ark, 2019). 2. Görüşmeden itibaren olgu ile yapılan her görüşme sonrası uzman tarafından doldurulmuştur.

## Olgu

Y.A. ilk kez 15 yaşında arkadaşının teklifiyle metamfetamin kullanmaya başlamış ve takip eden 10 ay

boyunca neredeyse her gün 1.5-2 mg kristalize metamfetamin, metamfetamin bulamadığı zamanlarda tiner, çakmak gazı ve esrar kullanmıştır. Madde kullanmaya başladığında tam zamanlı bir işte çalışırken kullanmaya başladıktan 3 ay sonra madde kullanımı nedeniyle işten ayrılmış. İşten ayrıldığını ailesine söyleyemeyen Y.A. bu dönemde madde kullanımını arttırmış. Ailesinin sık sık evden kaçma, aileyle yaşanan çatışmaların artması, hızlı kilo kaybı ve bitkin görüntüden şüphelenmesi üzerine Y.A. madde kullandığını itiraf etmiş. Merkeze başvurduğunda ailesinin kendisini eve kapatmasından dolayı madde bulamadığını ve 3 haftadır temiz olduğunu belirtti.

Yapılan ilk değerlendirme görüşmesi ve uygulanan BAPİ formu sonucunda YEDAMSOFT üzerinden alınan bilgilere göre bağımlılık şiddeti orta, depresyon, kaygı, düşünmeden hareket etme ve öfke sorunları şiddetli, tekrar kullanma ihtimali yüksektir. Bu veriler doğrultusunda tedavi planı oluşturuldu. Annesiyle gerçekleştirilen aile görüşmesi sonucunda Y.A.'nın üvey babasıyla problemler yaşadığı, evde içine kapanık ve az konuştuğu bilgileri edinildi. Aile görüşmeleri sürecinde ebeveynlik tutum ve becerileri geliştirme ve aile içi iletişimi güçlendirme çalışmaları yapılmasına karar verildi. Farmakoterapi almayı reddeden Y.A. ve ailesi ile haftada 1 kez olmak üzere 20 görüşme gerçekleştirildi. Görüşmeler bireysel ödev sistemi olan Değişim Defteri çerçevesinde ilerletildi.

Değişim aşamasında (0-4 görüşme) Y.A.'ya temiz kalma motivasyonu kazandırıldı. Bağımlılık, kullandığı maddeler ve bağımlılığın tedavi süreci hakkında bilgilendirme yapıldı. Madde kullanımı ve bunun hayatına etkileri, stres, öfke gibi etkenlerin madde kullanımıyla ilişkisi hakkında farkındalık oluşturuldu. Stres, öfke ve kaygıyla başa çıkma becerileri kazandırıldı. Aile ilişkileri ve madde kullanım döngüsü, aile içinde yaşanan çatışmalar ve bu çatışmalara davranışlarının etkisi, aile içinde sınırları ve sorumlulukları konularında çalışmalar yapıldı. Aile sorunları hakkında değiştirip değiştiremeyecekleri durumlar belirlenip çalışmalar yapıldı.

Dönüşüm aşamasında (5-12 görüşme) tekrarı önleme çalışması yapıldı. Bu kapsamda madde kullanımı açısından riskli durumlar saptandı ve bunlarla başa çıkma yöntemleri geliştirildi. Maddeyle ilgili şartlanmaları ortaya çıkartılıp hayır deme becerisi kazandırıldı. Duygu ve düşüncelerin oluşturduğu tuzaklar, istekle başa çıkma, kayma dönemleri gibi konular hakkında çalışmalar yapıldı. Bu dönemde danışan geleceğiyle ilgili umut kazanıp öğretmen olmaya karar verdi. Açık öğretim kaydı yaptırarak eğitimine devam etmeye başladı.

Gelişim aşamasında (13-20 görüşme) ise Y.A.'nın yeniden topluma kazandırılması, yerleşik sağlıklı yaşam düzeni oluşturma çalışmaları gerçekleştirildi. Bu kapsamda sağlıklı yaşam düzeni, zamanı yapılandırma, acıya katlanmak, şimdiye odaklanmak gibi konularda çalışmalar yapıldı. Düşünmeden hareket etmeme becerisi kazandırıldı. Bu dönemde Y.A. yarı zamanlı bir işte çalışmaya başladı.

Y.A.'nın annesi ile ebeveynlik tutum ve becerileri iyileştirme, aile içi iletişimi güçlendirme çalışması yapıldı.

## Tartışma

Metamfetamin kullanım bozukluğu tanısı olsun ya da olmasın, metamfetamin kullanan herhangi bir kişiye, kişisel ihtiyaçları ve motivasyonu için uygun psikoterapötik danışmanlık veya tedavi sunulmalıdır (Gouzoulis ve ark., 2017). Bu olgu ergenlerde metamfetamin kullanım bozukluğu tedavisinde sistemli bir şekilde uygulanan psiko-sosyal müdahalenin önemini göstermektedir. Olgunun risk ve ihtiyaçlarını geçerli ve güvenilir araçlarla tespit edip bu doğrultuda bireyselleştirilmiş bir tedavi programının oluşturulup uygulanması tedaviye yönelik etkili sonuçlar elde edilmesine yardımcı olmaktadır. Bu olguda değerlendirme BAPİ ile yapılmış ve sonuçlar YEDAMSOFT üzerinden alınan grafiklerle Y.A. ile de paylaşılmıştır. Böylelikle tedavi planının oluşturulması sürecinde Y.A.'da katılımcı olmuştur.

Her görüşme sonrasında uygulanan BASİ formu ve YEDAMSOFT üzerinden alınan sonuç grafiklerinin Y.A. ile paylaşılması tedavi sürecinin sağlıklı ilerlemesine

katkı sağlamıştır. Bununla beraber ailenin de tedavi sürecine dahil edilmesi tedaviden etkili sonuçlar alınmasını sağlamıştır.

Tedavi sürecinde bağımlılığın biyolojik ve psikolojik boyutlarının yanında sosyal boyutu da dikkate alınarak Y.A.'ya iyileşme dönemlerine uygun şekilde eğitim ve iş desteği sağlandı. Böylelikle temiz kalmayı sürdürme isteği ve geleceğe yönelik planlar yapma davranışlarında artış hedeflendi.

Metamfetamin kullanımına karşı müdahaleler gereklidir ve ülkelere göre ayrı ayrı uyarlanmalıdır (Evren & Bozkurt, 2018). Ülkemize özgü geliştirilmiş YEDAM sistemi ve modeli ile tedavi edilen Y.A. temiz kalmayı sürdürmekte eğitim ve iş hayatına devam etmektedir. Ailesiyle yaşadığı sorunlar, öfke ve düşünmeden hareket etme problemleri azaldı. Metamfetamin kullanım bozukluğu tedavisinde nüksü önlemek için hastaların en az 1 yıl takip edilmesi önerilmektedir (Gouzoulis ve ark., 2017). Bu bağlamda Y.A. ile görüşme süreci devam etmektedir.

## Kaynaklar

Evren C, Bozkurt M. (2018). Update on methamphetamine: an old problem that we have recently encountered. *Dusunen Adam The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences*, 31, 1-10. <https://doi.org/10.5350/DAJPN20183101001>

Gouzoulis-Mayfrank E, Härtel-Petri R, Hamdorf W, Havemann-Reinecke U, Mühlig S, Wodarz N. (2017). Methamphetamine-related disorders. *Dtsch Arztebl Int* ; 114:455-641.

Karila L, Weinstein A, Aubin HJ, Benyamina A, Reynaud M, Batki SL. (2010). Pharmacological approaches to methamphetamine dependence: a focused review. *Br J Clin Pharmacol*, 69, 578-592.

Ögel K, Evren C, Karadağ F, Tamar Gürol D. (2012). Bağımlılık profil indeksininin (BAPİ) geliştirilmesi, geçerlilik ve güvenilirliği. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 23.

Öztürk M, Ögel K, Evren C, Bilici R. (2019). *Bağımlılık tanı, tedavi, önleme*. İstanbul: Yeşilay, s. 291

Şimşek M, Dinç M, Ögel K. (2019). Bağımlılık seyir indeksi (BASİ)'nin geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikiyatri Dergisi*.

Şimşek, M., Aktürk, İ., Dinç, M., Işık, S. ve Ögel, K. (2019). Bir bağımlılık danışma merkezinde uygulanan tedavi programına yönelik etkililik değerlendirmesi: YEDAM örneği. *Addicta: The Turkish Journal on Addictions*, 6, 795-817. <http://dx.doi.org/10.15805/addicta.2019.6.3.0051>